

Recensie: Race****1/2

Kaaitheater Brussel
vrijdag 8 september 2017

foto © Kurt Van der Elst

Recensie:

Met Race van het Nationale Theater kreeg het Theaterfestival in ons land meteen een Belgische première in het Kaaitheater. De tekst is van de Amerikaan David Mamet die vertaald werd door Pieter Hilhorst en Sacha Hilhorst. Eric de Vroedt tekende voor de regie. Romana Vrede neemt de rol van de stagiaire Susan voor haar rekening terwijl Werner Kolf en Mark Rietman de zwarte advocaat Henry Brown en de witte collega Jack Lawson spelen. Beschuldigde van dienst, in dit geval gaat het om een verkrachtingszaak van een jong zwart meisje, is Charles Strickland (neergezet door Hein van der Heijden). Wat aanvankelijk lijkt op een voorstelling die draait om de vraag of Strickland nu wel of niet schuldig is, draait uiteindelijk uit op de blank-zwart tegenstelling, vooroordelen, feiten versus perceptie of hoe iemand overkomt (waarbij vooral dat laatste tegenwoordig de bovenhand haalt), en het cynisme in de advocatuur.

Het valt al bij de start van Race op dat Vrede de sensuele kaart trekt, en de focus op haar benen legt. Vaak staat ze met haar derrière richting publiek, met een van haar benen wat gespreid naar de buitenkant gericht. Verder is er het schaduwspel via wit fel tegenlicht dat door de drie deuren schijnt dat verwijst naar cabaret waarbij we haar al sensueel zien dansen en dat vingertje in haar mond steken. Wanneer ze haar pruik afzet en voor een zwoele versie van 'Boys. My sweet black ass.' gaat, trekt ze alle registers open, glijdt haar hand richting vagina. De stagiaire wordt hier als lustobject voorgesteld, die verleidt en verstrooit. En daar hoort kennelijk ook een leugentje bij in haar CV. Ze meldt er immers dat ze naar Rome op vakantie was gegaan terwijl dat Venetië blijkt te zijn geweest. Lawson, de witte advocaat, die nochtans Black or White van Michael Jackson als ringtone op zijn smartphone heeft staan, heeft meerdere keren een antecedenten- (incidenten uit het verleden nvdr.) en omgevingsonderzoek gevraagd en bekomen over Susan. Ze kaart dit bij hem aan omdat blijkt dat hij dat enkel doet bij zwarte medewerkers. Waarom ze dan toch aangenomen werd? 'Omdat je fucking talent hebt.' klinkt het terwijl de vrouw objectief bekeken gewoon schrijftvervalsing heeft gepleegd.

Wanneer er nieuwe elementen in het verkrachtingsdossier opduiken, wordt het steeds moeilijker voor het advocatenduo om deze zaak nog te winnen. De emo begint het dan ook van de ratio te halen en het slachtoffer als 'analfabeet' en 'illegaal' beschouwd. Zeker wanneer hun strategie als en kaartenhuisje in elkaar zakt. De advocaten wilden immers in de rechtbank starten met het seksuele aspect en de focus van de jury op de jurk leggen met de pailletten waarvan er aanvankelijk geen enkele teruggevonden werd onder het bed terwijl dat weinig waarschijnlijk is als je een vrouw verkracht en de jurk van haar lijf gerukt hebt. Net dit element, de aanwezigheid van pailletten op de vloer is immers toegevoegd in het politierapport. Lawson stelde voor dat Susan dit zou re-enacten en dezelfde jurk zou aantrekken en op een matras zou gaan liggen in de rechtbank. Overtuigd van haar eerste indruk â Strickland kwam volgens haar schichtig over â blijft ze ervan uit gaan dat hij schuldig is en helpt het slachtoffer een handje. Daarmee levert ze haar werkgever uit en doet ook zij op haar beurt iets wat wettelijk niet erg koosjer is: manipulatie, beïnvloeding van het onderzoek.

Enkele scherpe uitspraken (al dan niet met humoristische ondertoon) die in Race zitten, zijn onder andere: 'Krijgt de samenleving de waarheid? Nooit!', 'Ik wil niet dat

u rekent op onze eerlijkheid' (advocaat tegen kandidaat-cliënt), 'Ik heb geprobeerd arm te zijn, het beviel me niet' aldus Lawson, 'Zwarten mogen vreemdgaan.' stelt Lawson - 'Staat dat in de grondwet?' vraagt Susan hem waarop zij als repliek krijgt: 'Neen, in het collectieve geheugen.', de ringtones van Lawson "Black or white" en die van Brown "Ode an die Freude" zijn zuiver ironisch gekozen, 'Het is jouw sociaal experiment' verwijt Brown Lawson dat ie Susan aangenomen heeft als stagiaire, 'Haat, angst afgunst ... daar draait rechtspraak om', 'De wereld is vol misverstanden, daarvoor hebben we advocaten' en 'Dat citaat is uit zijn context gerukt. Dat is dan ook de definitie van een citaat.'

Met een puik Race waar de psychologische kaart getrokken wordt, geeft Het Nationale Theater zijn ongezoeten mening mét een korrel humoristisch zout erbij, over het racismedebat dat al enkele jaren woedt in Nederland (de case 'Zwarte Piet' onder andere nvdr.) en ook stilaan overwaait naar Vlaanderen. Het gezelschap toont dat (on)bewuste vooroordelen menselijk zijn, ongeacht afkomst, religie of huidskleur. We hebben er allemaal. En dat perceptie, theorieën die ontwikkeld worden op basis van veronderstellingen, zelden een goed laat staan correct beeld of analyse opleveren van de feiten. Wat meer ratio en zuivere feiten opzoeken en dubbelchecken, daar zou het om moeten draaien.

< Bert Hertogs >